ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ 12 ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՄԻՍ 0 — 1877 ՅՈՒՆԻՍ 4 ՇԻՄԱՆԻ ԻՐԹԷՍԻ — ԱՂԱՖՐԱՆԿԱ ՅՈՒՆԻՍ 16 Ն՝ 4—3478

Մանկական Էջերեան

ՄԻԻՆԱՏԻԻ ԷՐՃԻԵԱՍ

Մանղումէի էֆքեար սէնէտէ 300 Նիւսխէ իթիպարը յա, գըյմէթի խթանալը իչին 10 ատէտ Մէճիտիյէ օլտուղու կիպի, թաշրաբար իչին տախի սէնէտէ զալիք 300 Նիւսխէ իչին բոսթա բարասը քէնտի հիսապըմըզա օլտրագ 12 ատէտ Մէճիտիյէ օլանագ ապը։

Պիր Նիւսխէսի գայիմէ հիսապը յա 50 չէր բարաեա սախ ըլմագտա ապը։

Իլանաթը պէհէր սաթրը 1 ինճի տէֆա 3, 2 ինճի տէֆա 2, 3 իւնճիւ վէ սայիր տէֆալար իչին 1 գրշ. վէ իլան սըրասընա գօնուլմաեան իլանըն սաթրը 5 գրշ.

Մէքթուպ վէ սայիրէ, Գալաթատա Իչինճէյնալիհ բազարընտա վագը Ն՝ 41 Իրսէ խանընտա Կարապետ Ֆ. Փանոսեան իսմինէ կէօնտէրիլէճէք ապր։

ՊՈՒ ՆԻՒՍԽԷ 100 ԲԱՐԱ ՏԸՐ

ՄՈՒՀԱՔԻՄԱԹ

ՍԷՆԱ ՃԻՆԱՅԷԹ ՄԱՀՔԷՄԷՍԻ

Մայիս 14 ին մուհաքէմէսի

Մ. ՊՕՆՏԻԻՐԱՆ ՐԻԱՍԷԹԻՆՏԷ

ՎԻԳԹՕՐ ՄՕՅԵՕՆՈՒՆ ԳԱԹԼ ՎԷ ՍԱԽԹԷԲԵՆԱՐԼԸԳ ՄԱՏՏԷՍԻ

(Ճումա իրթէսի կիւնքի նիւսխէմիզատէն պաղըյյէ։)

Գուեուճու Մուսէ տախի, լիսանընտա եւրէյէ թէէսիր իտիճի պիր սաֆլըգ կէօրիւլմիյի հալտէ, գուսուտա չօճուղու գուրթարմագ իչին բէք չօք չալըշտըղընը, վէ գուեուտա գօգմուշ պիր քէլրին նաչը օլուպ, պիշարէ չօճուղուն պաշը մէգքիւր քէլրին գարնը իչէրիսինէ կիրմիշ օլտուղունու, վէ չօճուղու գուճագլաեարագ եօգարը չըգալընը նագլ իյէմիշ տիր։ Հէր նէ գատար իֆատէսինտէն անլաշըլմամագտա իսէ տէ, մէրգու�՝ չօճուղու գուրթարմագ իչին էօմրիւնիւ թէհլիքէեէ վագ իյէտիյի աշիքեար կէօրիւլտիկինտէն, մէրգումա պու ֆէտաքեարլըղընա միւքեաֆիթէն պիր միտալեա իթա օլունմուշ տուր։

Մատամ Մօյեօ թէքրար ճէպ օլունուր։

Բէյիս — Շահիտլէրտէն պիրիսինին սէօյլէսիկինէ կէօրէ, չօճուղու տէօյէր իմիշսինիզ։

Մատամ Մօյեօ — Տէօյէն պէն տէյիլիմ, զէվճիմին իքինճի գարընը տըր։

Մօյեօնըն գայրը բէտէրի միւսիւ Մինար, ֆիվէյլիսի նասըլ օլուպ տա իւզէրինէ հիւճիւմ իթտիկինի ասլա զարագ սագլամաեարագ նագլ իտէր։

Բէյիս — Ալտըղընը եարալարտան չօգ վագըթ խասթա եաթաբէ՞ն մը։

Միւսիւ Մինար — Խայր, էֆէնտիմ, ասլա եաթաղա տիւշմէտիմ։ Էն չօղու պիր իքի կիւն սիւրտիւ։

Միւսիւ Մինարընը պէտլէմէսի մատամ Շանթալ Մօյեօնըն նէրտիվէն իւզէրինտէ ըրվէյվը սէօյլէթտըղընը իշիտիպ, «ճան գուրթարան եօգ մը» տէյի պաղըրարագ սօղագա չըգար, վէ միւսիւ Մինար գօշարագ կէլիր։ Վէ տամատընը կէօրինէնէ, «Աման Ալլահըմ, էվլատըմը էօլտիւրիւյօր» պաղըրըր։

Պունլարտան սօնրաքի չահիտլէր, «ճան գուրթարան եօգ մը» տէյի պաղըրըշըլմասը սէսինի իշիտէրէք եարտըմ կէնէլէր տիր։ Վէնէհասը, Մօյեօյը պիր տիւքքեանտա զաղէթա օգուտուղու սըրատա թանքերագ ավզ ու գիրիֆթ իթտիրէն Սէն Բօլ սօգաղընտաքի չարտաղ թիւճճարընընը չէհատէթինի տէյնէրէր։ Մէրգում եօլտա Մինկիարտի իսմինտէ բօլա մէմուրընա եանաչարագ, Մօյեօնըն պուլունտուղու մահէլի կէօսթէրիր, վէ Մինկիարտի տախի կիտիպ Մօյեօեը ավզ ու կիրիֆթ իտէր։

Էն սօն չահիտ, Մինկիարտի օլուպ, մէրգում Մօյեօեը նէ սուրէթլէ թէվզըֆ իյէտիկինի նագլ իյէր։

Մայիս 15 ին մուհաքէմէ

Մէճլիս քիչատ օլունտուգտա միւտտայէյի ումումի բէյլամէ ազաղ պիրէ, Մօյեօնըն, գըզընը էօլտիւրմէսի, զէվճէսինին իչթիրաք իթմէք իսթէմէտիյի գալպզանլըգ մատտէսինտէն, վէ հիւքիւմէթէ կիտիպ զամմազլաեաճաղը թէհտիտինտէն նէչէթ իթտիկինի պէեանլէ չէյլէ իլավէ իյէտի։ «Մօյեօ միւսիւ Քրէսբէնտէն ալտըղը այլըգլա իպթիֆա իթմէգ, վէ թէնպեհլիսինտէն նաչի չալըշմագ իսթէմէյիպ, գալպզանլըգտա տահա զիեատէ բարա գաղանապիլտիյինի անլաեարագ, նիեէթինի իճրայէ գալգըշըր, վէ միւսիւ Գրէսբէնին պօնօլարը գալըպարընը էօյէ պիր ուսթալըգլա թագլիա իտէր քի միւսիւ Քրէսբէն քէնտիսի պիէ գալը ալընտան ֆարգ իտէմէգ։ Զէվճէսինին, պու հարաքէթինի թայեիպ իլէ հիւքիւմէթէ կիտիպ զամմազլաեաճաղընը թէհտիտ իթմէսի, Մօյեօնըն եիւրէյինտէ պուղզ ու ատավէթ թօխունմը պըրագըպ, մալիւմ օլան ճինաեէթ վէ ճիւնհալարա սէպէպիեէթ վիրմիշ տիր։

Մօյեօ Լուիզ Տըքրիւք իսմինտէ ախլէագը պօզուգ պիր գըզլա իւնիեէթ բէյտա իտիպ մէզպուրէյէ ճայիպ պիր սուրէթտէ մուհասպպէթ վիրմիշ տիր։ Լուիզ Տըքրիւք իսէ տէյիլ Մօյեօեա իլլա ագճէսինէ կէօզիւ օլտուղունտան, չօճուղա վալիսէ։ ալեք իթմէյէ պիր տիւրլիւ բազի օլմամըշ վէ պու կիւնտէն պաշլաեարագ պիշարէ չօճուգ էօրմէյէ հիւքմ օլունմուշ, եանի պունլարընն նամէշրու օլան մուհասպպէթլէրինէ էնկէլ օլտուղունտան վիճուտի օրթատան գալտըրըլմասընա գարար վիրիլմիշ տիր։

Շիմտի Մօյեօ գալգըպ էօմիւնտէն պըգմըշ իտիմ վէ պու սէպէպտէն էվլատըմը էօլտիւրտիւմ տէեօր։ էօյէ օլտուղու հալտէ նիչին չօճուղունու պէօյլէ ճանավարճա էօլտիւրէմէք եէրտէ քէնտի քէնտիսինի վուրուպ էօլտիւրմէտի։ խայր, էօյէ տէյիլ տիր, ասըլ սէպէպի, թէնպեհլիսինտէն նաչի չալըշմագ իսթէմէմէսի, վէ Լուիզ Տըքրիւքին, չօճուղու պիրլիքտէ օլտուգճա քէնտիսինի գապալ իտէմէյէճէյինի պիլտիրմէսի մատտէլէրինտէն իպարէթ տիր։ Պունուն իւզէրինէ ծանը էօլտիւրմէեէ գարար վիրիր, վէ չօճուղու չայա աթտա նաչը պուլունուր տէյի սիլտիկինտէն, տէրին պիր գուեուեա աթարսամ էլէ կէչմէմ տէյի իւմիտ իթմիշ իսէ տէ, չի ֆայիտէ քի պու իւմիտի պօշա չըգմըշ տըր։

Միւտտայիի ումումի, մատամ Մօյեօնըն գապահաթը օլտուղունու գապալ իթտիյի իլէ պէրապէր, պունա սէպէպիեէթ վիրէն, գալպզանլըղա պալշատըղընը կէօրէլիտէն պէրու զէվճինէ խօր պագմագտա պուլունմուշ օրմասը տըր տէտիքտէն սօնրա չէյլէ իլավէ իտէր։

«Մօյեօնըն իչէտիյի ճինաեէթ թըպղը թրօբմանընն ճինաեէթինէ պէնգէր։ պու կիպի ճինաեէթ սահիպլէրինէ մէրհամէթ վէ ագիվ իթմէք օլմամ։ Մօյեօ ճինաեէթտէն մատտա գալպզանլըգ տախի իթմիշ տիր։ Ֆամիլեա վէ չօճուղու սէվէր իտի տէյի օլունան իթիրազ վահի տիր։ փետրվարընն 3 ինճի կիճէյի (չօճուղունու գուճուեա աթտըղը կիճէ) տէրխաթը իտին։ էօյէ աշատա մէրհամէթ մի իթմէք, քէնտիսի Պանեօ գուեուսը էօնիւնտէ սահթարճա տուրարագ չօճուղունուն ինիլթիսինի իշիթտիյինտէ մէրհասէթէ կէլըօր մի»։

Մէճլիս պիրագ թաթիլտէն սօնրա, Մօյեօնընն ավօգաթը միւսիւ Էտկար քէլամէ աղաղ պիրլէ, պէրվէճճի աթի պէեանը էֆքեար էյլէմէք տիր։

«Մօյեօ թամ 28 սէնէ չալըշկան վէ էհլի ըրդ պիր իշի օլմուշ, վէ զէվճէլիք վազիֆէլէրինէ խըեանէթ իտէրէք, պիր գահվէ թիւճճարը իլէ իւնսիեէթ բէյտա էյլէտիկի կիւնէ գատար նամուս ու իթիպարընա խալել կէթիրիր պիր հալու հարէքէթտէ տարա պուլունմամը տըր։ Մօյեօ տախի քեաֆիֆէյի գօճալար կիպի պաշընա կէլէն ֆէլաքէթին էն սօնրա ֆարգընա վարը։ Պու կիւնտէն պաշլաեարագ Մօյեօ պաշգա պիր ատամ օլմուշտուր։ Աշգ ու մուհասպպէթ իլէ տայիմա պիրլիքտէ կիտէն պուղզ ու ատավէթ Մօյեօնըն եիւրէյինէ կիրէր վէ գայտըգլըղը էլէ ալարագ պըրագըր քի զէվճէսի մաշուգը իլէ ֆիրար իթտին։ քէնտիսի ատ գըզը իլէ եալընըզ գալը։

«Միւսիւ Գրէսբէնին պօնօլարը մատտէսինէ կէլինտիքտէ, Մօյեօնընն իֆատէսինճէ, զէվճէսինին թահրիգի իլէ մէզքիր պօնօլարընը գալընը չըգարմըշ տըր։ Զէվճէսի պու խուսուսու ինքեար իտիեօր։ ինքեար իթմէք հագգը տըր, եախօտ հիշ տէյիլ իսէ հիւքիւմէթէ կիտիպ զէվճինի զամմազլաեաճաղընա տայիր իթտիյի թէհտիտլերի իյդահ իչին էյլէ սէօյլէմէէ մէճպուր տուր։ Թէհտիտ իտէրէք չօճուղունու ալմագ իչին զէվճէսինին իթթիհամ էյլէտիյի պու թէտպիրտէն Մօյեօ հիտտէթլէնէրէք, զէվճէսինէ գարշը օլան պուղզ ու ատավէթի օ կիւնտէն պաշլաեարագ քէսպի չիտտէթ իթմիշ, վէ կիճէ կիւնտիւզ ախը ինթիզամտան պաշգա պիր չէյ տիւշիւնմէտիյի հալտէ Պէյճիգաեա կիթմիշ, թէքրար Բարիսէ կէլմիշ, Բարիստէն ատ Սանա վէ Մօնա կիտիպ, եինէ Բարիսէ տէօնմիշ, վէ Պանեէօտէ զէվճէսինին իսանէսի էթրաֆընտա տօլաշըպ, նիեէթինի իճրա էթմէք իսթէմիշ տիր»։

Միւմայիլէյհ, իֆատէսինի տէվամ իլէ, Մօյեօ, զէվճէսինէ ինթիգամ ալմագ իչին ճինաեէթտէ պուլունտուղունու, վէ պէօյլէ պիր ճիւնհասա պուլունանա գաթլ ճէզասը մինասիպ օրմաեըպ հապս ճէզասը միւճազաթ գըլընմասը լազըմ կէլտիկինի սէօյլէմիշ տիր։

Ըէյիս միւզաքէրաթը իճմալ իտէր։

Մօյեօ միւէպպէտէն քիւրէեէ հիւքմ օլունուր։

ՆԷՎԻՅԷ

ԲԱԲԱՆԸՆ ԹԱՃԸ

Բաբանընն թաճը, հիւքմտարլարընն թաճը կիպի զիգըյմէթ միճէվհէրաթլա միւզյեէն տիր։

Ժուրնալ տէ Տէպա զաղէթասը, մէգքիւր թաճը չու վէճհ իլէ նագչ իտիեօր։

Թաճըն եօգարըսընտա սէքիզ եագուտ, եիկիրմի տէօրթ ինճի վէ պիր տէ զիւմրիւտ վար տըր։ Խաչը օն իքի էլմաս քարչասընտան թէրքիպ օլունմուշ տուր։ Իչպու թաճըն թէզեեինաթը սայիրէսի էլմաս իլէ ալթունտան տըր։ Բաբա հազրէթլէրի մէգքիւր թաճը ասլա դուլլանմամըշ տըր։ Թաճըն իւզէրինտէ պուլունան էն պէօյիք էլմաս հաղգընտա պիր չոգ բիվաեէթլէր վուգու պուլմուշ օլտուղունտան պէր վէճհի զայր պէեան իտէրիզ։ չէյլէ քի, մալիւմի ամմէ օլտուղու իւզրէ, Պուրկօնեը տուգասը Շալը լը Թէմէրէր, ճախասը բէք սէվէր իտի, վէ օն պէշինճի ասրատա հիշ պիր հիւքմտարընն օնընն գատար զիգըյմէթ էշեասը եոգ իտի։ Ատէթի իտի քի մուհարէպէյէ կիթտիյինտէ կիւմիշ, վէ ալթունտան մատամալ վէ էլմասպա միւզյեէն սուֆրա թագըմլարընը, միւճէվհէրաթընը, վէ էշեայի սայիրէսինի պիրլիքտէ կէօթիւրիւր իտի։ Կրանտսօնտա վուգու պուլան տէհշէթի մուհարէպէտէ Սիւիսլիէրտէն մաղլուպ օլտուղունտան, էշեայի մէզքիւրէսինի մէյտանը մուհարէպէտէ պըրագարագ ֆիքրար իտէր։ պունլարընն իչինտէ բէք կիւզել իւչ բարչա էլմաս վար իտի։

Մէզքիւր էլմասլարտան պիրիսինի ասքէրին պիրի պիր արասընընն ալթընտան պուլըլուր։ պու էլմաս էն պէօյիւյի վէ էն գըյմէթտարը օլուպ, Մոնկոլ հիւքմտարլարընն թաճընը թէզեեին իյէմիշ օլտուղու հալտէ, Պուրկօնեը տուգասը օլ վագըթքի Մոնկոլ հիւքմտարընտան սաթընն ալմըշ տըր։

Մէզքիւր էլմասը պուլան ասքէր, ճամ բարչասը զանն իտէրէք թարլուլարընն իչինէ աթար իսէ տէ, սօնրատան թէսլիմի նիեէթ իտէրէք աթտըղը եէրտէն ալըպ բասասընն պիրինէ պիր էֆ-ֆ-եէ (պիր էքիմ պիր ֆրանգ 25 սանթիմ տիր) սաթար։ Բարատատախի, պունընն դաչ զչ իտէր օլտուղունու մէրգում նէֆիէր կէսպի սիրմէսինտէն, Պէրն էհալիսինտէն պիրիսինէ ֆ-ֆ-եէ սաթար։ Մէրգում պունլարատան տահա զիեատէ ագըլը օլտուղունտան, պէշ պին պ-ֆ-ֆ-եա (պիր պ-ֆ-ֆ-օն պիր ֆրանգ գատար տըր) պիր պաչգասընա սաթըպ, պուտատ 7 000 պ-ֆ-ֆ-եա պիր տիկէրինէ սաթար, օ տա տիւք տը Միլանա 14 պին պ-ֆ-ֆ-եա սաթար, նիհայեէթ իբինճի Ֆուլիոս բարտ (16 ընճը ասրատա) 20 պին պ-ֆ-ֆ-վիրիպ մէգքիւր էլմասը ալը։ Իչթէ պու էլմասընը բարանընն թաճընը թէզեեին գըլան էլմաս։ Պէօյիւքլիյի ուֆագ պիր ճէվիզ պէօյիւքլիկինտէ տիր։

Իչպու հիքեայէմիզի թէքմիլ իթմէք իչին Շարլ ը Թէմէրին մէյտանը հարպատա թէրք իթմիշ օլտուղու տիկէր իքի էլմասընն նէրէտէ գալտըգընը պիլտիրիրիզ։

Պունլարատան պիրիսի բէք տուն պաչա իւէ էլտէն էլէ կէչտիքտէն սօնրա, Ավթրիա հիւքմտարը թարաֆընտան սաթընն ալընպ, պու կիւնէ գատար Ավթրիա իմբէրաթօրընընն թաճընը թէզեեին իթմէքտէ պիր։ Գըյմէթի 3 միլեօն ֆրանգ բատատինտէ տիր։

Իւչիւնճիսի Սանսի նամ օլ մէչհուր էլմասը քի Ֆրանսա հիւքմտարլարընն թաճընը թէզեեին իյէմէքտէ պուլունմուշ տուր։

Նաբոլի (Իթալեա) էհալիյի միւթէպէրէսինտէն սիւք տը Սան-Սէզարիո պու քէրէ թասանճա իլէ նէֆսինէ սուլի դաստ իթմիշ տիր։ Մէրգումընն իւզէրինտէն աթիտէքի պիլէթ զուհուր իթմիշ տիր։

«Տիւք տը Սան Սէզարիո, զէվճէսինէ պէեան իտէր քի 1877 մայիս 17 տէ նէֆսինէ սուլի դաստ իթմիշ տիր։ Նաչըմ պուլունտուղունտա, տօղրու մէզարա կէօթիւրիպ, ումումի գասրիսթանընտա տէֆին իտտին»։

Միթէվէֆ տանընն նաչը, վասիէթի իւզրէ ումումի գասրիսթանընտա նագլ օլունուպ օրատա տէֆին իտիլմիշ տիր։

Տիւքը միւմայիլէյհ, քէնտիսինի էօլտիւրտիկիւ կիւն տօսթլարը իլէ կէօրիւշիւպ գօնուշմուշ, վէ ըէյիսի պուլունտուղու պիր ճէմիեէթին իճթիմանտէ տախի հազրը պուլունմուշ տուր։ Միւմայիլէյհին զէվճէսի թէաթրատա իքէն պու դարա խասպէրի ալմըշ տըր։

—Շիգակօ Թրիպիւն նամ գազէթանընն մայիս 10 թարիխի նիւսխէսինտէ օգունտուղունա կէօրէ, Բօքֆօրթատա (Իլինօա) հէնուզ իսթամէ բէսիտէ օլմուշ օլան չէհիր էմանէթինին գուսպէսի նակէհան եըգըլարագ եիկիրմի պէշ քիչի ալթընտա գալմըշ տըր։ Պունլարատան օն իքի քիչի թէզեգ օլուպ, տիկէրլէրի տախի ազ չոգ ճէրիհատար օլմուշլար տըր։

—Բարաեա, բիաքոլոս օլմասընընն 50 ինճի եէվմի սէնէվիսի օլտաղ մինասիպէթի իւէ բէք չոգ հէտիեէլէր վիրիլմիշ օլտուղու կիպի, Ֆրանսա բէյիսի ճիւմհուրը մարէշալ Մագ-Մահոն տախի, Կոսլին նամ մէչհուր խալը Ֆաստրիդասը մասմուլաթընտան 50 պին ֆրանգ զըյմէթինտէ պիր խալը հէտիեէ իթմիշ օլտուղունու խթալի զաչճասը եաղընօր։

—Պարսըլօնտա (Խբանեա) պիր գատըն չօճուզուենու էօլտիւրմիւշ օլտուզունտան, պու քէրէ քէնտիսի տէ հիւքիւմէթ մարիֆէթի իլէ գաթլ ու իտամ օլունմուշ տուր։

—Օսլանտ նամ Ամէրիգա զաղէթասը, «օրմանչըսրըն հավա իւզերինէ օլան թէէսիրի» էրլէվհասըյլա նէչը խյէտիկի պիր պէնտինտէ օգունմուշ տուր։

«Մէրքէզի Ամէրիգատա վագը չէհիրլէրին էթրաֆընտա պուլունան օրմանլարըն քէսիլմէսի իւզերինէ հավատա պէօյիւք պիր թէպէտտիւլաթ վուգու պուլմուշ, չէօյլէ քի հավա էվվէլքի կիպի պիր սիեազատա տէվամ իթմէյիպ, մահսուլար ազալմազատա, էէնիսէն էէնի խասթալըդլար զուհուր իթմէքտէ, եազըն գըշ կիպի հավալար իթմէքտէ, վէ գըշըն տախի եազ կիւնլէրի կիպի կէշմէքտէ, վէ պագը սէնէլէր գուրու կիտիպ, տիկէր սէնէլէրտէ եազմուրըն արտը սըրասը քէսիլմէքտէ տիր։ Վէ էվվէլքի բէք ազ տէֆա խաֆիֆ սուրէթտէ պօրալար զուհուր իթմիշ օլտուզու հալտէ, չիտամի չիտտէթլի պօրալար զուհուր իթմէքտէ տիր»։

—Վիէննատան եազտըզլարընա կէօրէ, բրէնս Ժան Ամօլֆըն ախբրընտա սէյիս եամաղը օլան Սիմոն Պէրմիք խմինտէ պիր ատամ, քէնտի քէնտիսինի շու սուրէթլէ խաչա կէրմիշ տիր։ Չէօյլէ քի աեազլարընը պիրպիրի իւզերինէ գօյատուգտան վէ էլինէ պիր պալթա ալըպ աեազլարընը ուզուն պիր գալըն պիր չիվի իլէ մըխլատըգտան սոնրա սոյ էլինի տախի չիվիլէմիշ, վէ պատէհու պիր չաղը իլէ սէլինի տէլմիշ, վէ պօղազընա պիր թէսպիհ կէչիրիպ տուա իթմէէ պաշլամըշ, վէ ապա պաղըրմազատա էօրիւմէ մունթազըր օլմուշ տուր։ Պունըն բէֆիզլէրինտէն պիրիսի, մէրգուսը հէնուզ ճանը իւզերինտէ իքէն պու հալտէ կէօրիւպ խաչտան աշաղա ալարագ թէտավիսինէ պագըրմըշ իսէ տէ, միւթէսսիրէն վէֆաթ իթմիշ տիր։

—Ամէրիգա զաղէթալարընտան Տէյլի Գուրիէ Ժուրնալ նամ զաղէթատա օգունտուզունա կէօրէ, Օկիւսթ Կարնէ խմինտէ պիր Ֆրանսըզ իշ պուլմագ իշին պիր չէհիրատէն տիկէր պիր չէհիրէ կիթմէքտէ իքէն էսնայի բահտէ իւշ քիշի եանընա եաշըպ ագճէ քէսէսինի վիրմէսինի թէքլիֆ իտէրլէր։ Մէրգում, քէնտիսինի ֆագը պիր քիմսէ օլտուզուն, վէ քիսէսինտէ պիր գաշ տօլար պուլունուպ օլանճասը պունտան իպարէթ իտուկինի սէօյլէր իսէ տէ, մէրգուման քիմէսնէլէր, պու սէօզիւնէ հէվալէյի սէմմի իթիլար իթմէեէրէք իւզերինէ հիւճում պիրլէ, օլանճասընը ալտըգտան մաատա, մէրգումու տա, օրատան կէչէն չըմէնտըֆկէր չուպուգլարընա պիր իրլէ պաղլարլար։

Պիչարէ պիլէր իտի օրատան պիր թրէն կէչէճէյէնի։ պու հալտէ մէրգումըն նէ տէրէճէ սիւչարը իպտիրամ օլտուզունու օգուեանլարընըզ ֆիէհմ իսլէպիլիրլէր։ Կիճէ սիֆիր գարանլըգ օլուպ, սէլ կիպի եաղմուր եաղմագտա, վէ պիչարէնին պաղրըշըպ չըզըրմասընը քիմսէ իշիտմէզ իտի։ Վէլէհասը, պիր թապրիպ պաղլարընը չէօղմէկէ միւդիթէտիր օլուր իսէ տէ, սոլ աեաղընը զորթարամագ, վէ եսլուն իւզերինտէ եարըմ սաաթտան պէրու պէօյլէճէ սէրբիստ եաթմըշ օլտուզու հալտէ չըմէնտըֆլարընը ալտըրմասը էվվէլ հէր նէ գատար քէնտիսինի պու թէհլիքէտէն գուրթարմաա լիեատ զայրէթ իսէր իսէ տէ մուվաֆֆագ օլամ եըպ կէօզլէրինի գաբաեարագ թէճէլլիսինէ գաթլանըր։ Վէ պու արա չըմէնտըֆկէր տիր աեաղը իւզերինտէն կէչիպ քէմիքլէրինի բարչա բարչա իտէր։ Թէքմիլ թրէն կէչիրքէն սոնրա պիր գաշ ատըմ իւզրու սիւրիքլէնէպ կիտէր իսէ տէ, պահըլըպ օրատա գալըր։ Վէ սա պահ օլտուզտա հօլճուլար օրատան կէչէրլիքլէրինտէ մէրգումա թէսատիֆլէ լաղըմ էկլէն թէսավիսինէ հիմմէթ իտէրլէր իսէ տէ, պիչարէ պիր գաշ տաղըզա սոնրա սոն նէֆէսինի թէսլիմ իտէր։

Ամէրիգա հիւքիմէթի, մէրգուման հայտուտարը ախզ ու կիրիֆթ իտէնէ 1000 տօլար միւքաֆաթ վատ իթմիշ տիր։

—Կէչէն մայիս 26 տա Բարիսաէ մուազամ զէվաթըն նէ եաղը օլարագ նամէէրի սաթրըմըշ օլուպ, պունա տայիր նէչը լունան ֆիհրիմատ աթիտէքի ճիմմէլէր գունմուշ տուր։

«Բրուսիա գըրալը իշիւնճիւ Կիյեօմ (չիմտիքի իմբէրաթօրըն բէտէրի), Բրուսիա իւզերինէ թարհ օլունան թապմինաթը հարպիէտէն տօլաեը պիրինճի Նարօլէոնա եապտըգը մէքթուպտունտա, (1808 սէնէսի սեպտեմբեր այը 29 ընտա), Բրուսիա ֆագրը հալէ տիւշար օլտուզունտան, հարպ թազմինաթընը, եանի 140 միլեօն ֆրանգը օն սէքիզ այտա թէէտիէէ միւգթէտիր օլմատըգընը պէեան իլէ, Բուսիա իմբէրաթօրընըն, պէտպախթ Բրուսիա գրալըգընընն հալը բէրիշանէսինտէն բիդգաթա կէլերէք թէքլիֆ իտէճէյի թատիլաթը գապուլէ հիմմէթ իթմէլերի զըմընտա Նաբօլէոնա ըիճա իթտիքտէն սոնրա չէօյլէ իլավէ իթմիշ տիր։

«Հաշմէթլու իմբէրաթօր, էկէր պունա բաղի օլուր իսէնիզ, թէքմիլ ֆամիլեամ, վէ պիճիմիզէ թէպատամ, թէզայիւտի էօմրը իմբէրաթօրիլէրի իշին կիճէ կիւնտիւզ տուամը օլաճագլար տը։ Խայր, զաթը հաշմէթմապպարը, Բրուսիանընը խարապընը խթէմէզ։ Նասըլ քի պունու չօգ տէֆա պէեան վէ իլան իթմիշլէր տիր։

Բէտէրի (իշիւնճիւ Կիյեօմ իշին տէր) «էօմրիւնիւզ կիճէ կիւնտիւզ տուամը օլաճաղըզ» տէմիշ օլտուզու հալտէ, էվլատը (չիմտիքի Ալմանեա իմբէրաթօրու) «պէշ միլեար իսթէյիմ» ճէվապընը իթա իյէմիշ տիր։ (Նոսֆոալ)

ԻՆՍԱՆԼԱՐԸՆ ԷՕՄՐԻ

Հիսապ օլունմուշ տուր քի տիւնեանընն ճէմի սէքէնէսինտէն սէնէտէ 33,000,000 քիշի վէֆաթ իտէր։ Պու հիսապա կէօրէ կիւնտէ 91,000, սաաթտա 3,700, վէ տագիգէտէ 62 քիշի վէֆաթ իտէր։

Ինսանլարընը էօմրի պիրիպիր իւսթիւնէ 33 սէնէ տիր։ Տիւնեատա եաշաեան ատամլերին տէօրթտէ պիրի 7 եաշընտա եախսատ 7 եաշընա վարմազտան էօրիւր։ եարընը 17 եաշընտա, եախսատ տահա էվվէլ էօրիւր։ 10 000 ատէմտէն անճագ պիր ատէմ 100 եաշընա, 500 տէն անճագ պիրի 90 եաշընա, 100 տէն անճագ պիրի տախի 60 եաշընա վարմ օլուր։

Էվլիյէր պէքեարարատան զիեատէ եաշարլար, 100 քիշիտէն 95ի էվլէնիր։

Տիւնեանընն սէքէնէսինտէն սէքիզտէ պիրի պիրքի ասքէրիյէ տախիլ օլուր։

Ատամլերին մէշղուլիյէթի տախի օնլարընն ուզուն եախսատ գըսսա միւտտէթ եաշամասընա թէէսիր իտէր։ Էն չօգ եաշաեան բուհալան եախսատ իւլիմա թազընը տը, էն ազ եաշաեանլար իսէ հէքիմլէր տիր։

(Ա-էդոքէր)

ՄՈՒՀԱՔԷՄԱԹ

Ահնա ճինայէթ մահքէմէսինտէ 1877 փեատրուար 21 տէ իճրա իտիլէն մուհաքէմէ

Կոտէֆրօանընն էլէ։—էան Ռոդրէ։

Մէճլիս աչըլըպ, վէ հաքիմլէր, տավաճըլար, շահիտլէր, զաղէթաճըլար, վէ տիյնէյիճիլէր քէնտի եէրլէրինէ օթուրտուգտան սոնրա, զապթը տավա շու տթիտէքի սուրէթտէ օգունմուշ տուր։

Կոտէֆրօա օրթա պօյու, սարըճա, քէսկին պագըշը, սէյրէք սաչը, իրի պուրունը վէ սէրթ չէհրէլի պիր ատամ օլուպ, քէնտի իդրարընա կէօրէ 47 եաշընտա տը, վէ Ֆէրթէ-Ալէքսէ տօպմուշ, վէ բարֆիմմրի եանի էնվայի եաղլար, սուլար, բուհլար վ սայիրէ ախզ ու իթասըյա մէշղուլ պուլունմուշ տուր։

Մէրգում պիր ադըրըգ վէ պիր սիքիւնէթի հալ իւզրէ մէճլիսէն իշլերի կիրտիքտէ, կէրէք հէյեթի մահքէմէ վէ կէրէք հաղըրունու չէօյլէ պիր կէօզտէն կէչիրմիշ տիր։

Զապթը տավընընն մուխթասար սուրէթի չէօյլէ տիր։ եանի Մ. Կոտէֆրօա, բարֆիմմրի ախզ ու իթասը ճիհէթիյլէ, կէրէք Ֆրանսատա վէ կէրէք մէմալիքի սայրէկտէ թանըրմըշ պիր քիմսէ տիր։ Մէրգում էվվէլ էմիրտէ Ֆէրթէ-Ալէքսէ դայտ զալէմինտէ գօբեանճըլըգ իտիպ, պատէհու Բարիստէ պիր էճզա թիճճարը մաղազասընա ուշադլըղա կիրմիշ, վէ պատէհու բարֆիմմրի թիճճարլըղը եօլճուլուզունա չըդմըշ տը։ Մէրգում շու սօնրաքի իշի սայէսինտէ, զիեատէսիյլէ թանընմըշ օլան Վիօլէ ֆապրիգասընա չաթմըշ, վէ պիր վագթի սօնրա տախի մէգքիւր ֆապրիգանընն չէրիքէրինտէն պիրի օլմուշ, վէ տահա սօնրա սայիր ֆապրիգալար տախի աշմըշ, վէ չօգ իլէրի կիթմիշ տիր։

Մէրգում տէրտէսթ իտիլտիկլէ, Նէյեիտէ վագը Շաթօ պուլվարընտա պիր կիզվլ խանէտէ իգամէթ իթմէքտէ օլուպ, վէ բէք ալէա պիր հալ ու մէվգըտէ պուլունմագտա տը։ Թանէսինտէ չօգ մասրաֆ օլունմագտա իտի։ Խանէսինտէ չօգ մասրաֆ օլունմագտա իտի իսէ տէ, հիւսնի նիզամ վէ բաալըթա, բէք սըրասընտա տէյիլ իտի։ Ֆագաթ, բէք էհլի ըրզ պիր ֆամիլեա տէյի թանընմըշ, վէ զայէթլէ սատրգ վէ վազիֆէսինի թանըր պիր էրքէք տիր տէյի պիլինմիշ իտի։ Խալգընն պու իթիգատընընն նէ տէրէճէյի գատար տօղրու օլուպ օլմատըգը իլէրուտէ անլաշըլաճագ տը։

Պու մուհաքէմէնէ վէսիլէ վիրմիշ օլուպ, վէ էօլտիրիլմէսի Մ. Կոտէֆրօաեա ազվ օլունան Մ. Գուրթֆօաեը իսէ, մէրգում թիճճարլըգ միհասէպէթիյլէ վէ սահիպ սէրմայէ օլմասը ճիհէթիյլէ թանընմըշ տը։

Մ. Գուրթֆօա Սօասսօնտա չօգտան պէրու էճզա թիճճարլըղըյա անընմըշ օլուպ, զայէթ խօշթասլ վէ մէրտ պիր ատէմ օլտուզու հալտէ, հէր քէսին հիւսնի թէվէճճիհիւնիւ գաղանմըշ օլտուզու կիպի, ախզ ու իթասը սայէսինտէ, 250 պին ֆրանգ միգտարի տախի սէրվէթ բէյատ էյլէմիշ իտի։

Մէրգում էհլի ըրզ ատամ, բահաթ, գօլայ, վէ թաթլը պիր էօմիր կէչիրմէքտէ իքէն, պիրտէն պիրէ թէպտիլի էֆքեար իտէրէք, պիւյիւք պիւյիւք հըրոը իգպալ խէեալաթը տէրեալարընա տալմըշ, վէ քէնտույի Բարիսին իթիտալսըզ էօմրիւնէ տալմըշ, եանի, քէնտի գատիմի օլան իշինի թէրք իտէրէք, կիտիպ տէ պիւյիւք իշլերէ կիրիշմէքլիկէ գալգըշմըշ իտի։

Մէրգում Մ. Գուրթֆօանընն Լըբէլթիէ իտինտէ պիր տօսթու վար իտի, վէ պու տօսթունուն, Բարիստէ վագը պիր չօգ օլաթա ֆապրիգասընտան մէնֆաաթը պուլունմագտա իտի։ Վէ պիր կիւն մէրգումտան, պիր ատամընն միգտարի քիֆայէ սէրմայէսի օլուպ, վէ քէնտիսի տէ իշինի պիլիր պիր ատէմ օլտուզու թագտիրտէ, Բարիստէ, ազ վագթի իշինտէ, միլեօնլար գազանասլիր օլտուզուն իշիթմիշ, վէ սիրտէն պիրէ սիեատէսիյլէ քէսսի սէրվէթ իթմէքլիք արզուսիյլէ, մէրգումա, էվվէլա Բարիստէ իճրէթլի պիր իշ իլէ մէշղուլ օլտուգտան սոնրա, էլի պին ֆրանգ սէրմայէ գօեարագ ֆայիտէլի պիր չէրիքլիք արամագլըգ նիյէթինտէ պուլունտուզունու պիլտիրմիշ իտի։

Լըբէլթիէ մէրգումուն պու արզու վէ պու նիյէթինի իշիթտիկլինտէ, —«Ա՛, ատամ սէնտէ, օնտան տա գօլայ նէ՞ օլապիլիր։ պունու բէք ալէա տիւշիւնտիւնիզ։ Թամամ, բէք միւնասիպ, սէնի տօսթում Մ. Կոտէֆրօա իլէ կէօրիշտիւրիւպ գօնուշտուրմալըեմ... ամմա կէօրսէնիզ, նէ՞ գատար իյի վէ թաթլը պիր ճան տը։ Էկէր մէրգում պիր քէրրէ սէնի սէվէր վէ միւրատ իտէր իսէ, ազ վագթատան արզու իթտիկին տէրէճէյէ վասլ օլապիլէճէկինտէ հիչ շիւբհէն օլմասընն։ Մէրգում Վիօլէ ֆապրիգասընընն տիրէքթօրու օլտուգտան պաշգա, բարֆիմմրի մահքէմէ օտասընընն տախի բէյտիսի տիր։ Վէ գաեընն բէյտերի տախի, Սրբէյատ վագը օ ճէսիմ կիսարէ ֆապրիգասընընն պիյիւկիւ տիր»—սէմիշ, վէ Գուրթֆօա պուունընը իշիթտիկինտէ, պիթիւն պիթիւն դաբըլարագ մէմէլերի կէվզէմիշ, վէ պիր ան էվվէլ մէրգում իլէ կէօրիշտիւրիւմէնի արզու իթմիշ, վէ մէրգում տախի միւրատընա իրէրէք կէօրիշտիւրթմիշ տիր։

Մ. Կոտէֆրօա, Մ. Գուրթֆօաեը քէսալի հիւրմէթլէ դաղուլ իթմիշ, պիր չօգ վաղլար իտէրէք, տօտագլարընա պօլ պօլ իւմիտ պալլարը սիւրմիշ օլտուզունտան, զվալը առամճըզագ տախի, խէեալաթլարը վիճուտ պուլմագտա տըրլար սէվինճիյէ, հէման ֆամիլեասընը ալտըզը պիրլէ, վէ տօսթու Լըբէլիէ տէ պիրլիքտէ պուտուզու հալտէ, Փարիսէ նագլի մէքեան էյլէմիշ տիր։

Կոտէֆրօա մէրգումա, քէնտի գաեընն բէյտերի Մ. Գէյյին կիւպրէ ֆապրիգասընա 50 պին ֆրանգ սէրմայէ վազիյլէ, զօմանտիթ չէրիք օլմասընը, վէ հաթթա քէնտիսինին տէ, պիզզաթ, մէգքիւր ֆապրիգատա իքինճի մէտիրիկի իճրա իթմէսինէ բույի միւվաֆագաթ կէօսթէրէճէկինի պէեան իյէմիշ տիր։

Պունուն իւզերինէ, Գուրֆօա մէմնուն օլարագ 50 պին ֆրանգ սէրմայէյի վիրմիշ, վէ եավաշ եավաշ մէգքիւր կիւպրէ ֆապրիգասընընն իշլերինճէ քէսպի վուգուֆ իլէ, իշին պօզուգ հալտէ օլտուզունու կէօրտիւքտէ, էլլի պին ֆրանգընը Կոտէֆրօատան կէրի իսթէմիշ իսէ տէ, մէրգում տախ ճէվապընտա, իբէ ուն սէրմէքտէ պուլունմուշ տուր։

Պիրինճի վէ իքինճի տէֆա սըգըշաբրտըզընտա, Կոտէֆրօա մէրգումուն ազճէսինէ գարշըլըգ պիր էճիյէթ կէօսթէրմէքլիկի վատ իթմիշ իսէ տէ, պու վատի լագըրտատան էօթէյէ կէչմէմիշ տիր։ Վէ նիհայէթ Գուրթֆօա մէրգումը զիեատէսիյլէ սըգըշթըրըպ, վէ թէհտիտէ տախի գալգըշտըզընտա, մէրգում տախի, էնանսինին մէգքիւր ֆապրիգա իլէ հիչ պիր իլիշկիի օլմասընը, վէ կիտիպ բարասընը գաեընն բէյտերի օլան Մ. Գէյյէն իսթէմէսի լաղըմ կէլտիկի ճէվապընը վիրէրէք պիր թարաֆա չէքիլմիշ տիր։

Գուրթֆօա Կոտէֆրօաեա, Մ. Գէյյին քէնտի գաեընն բէյտերի օլուպ, իքիսինին պիր տիմէք օլմասընը, վէ Մ. Գէյյի թանընմաեպ անճագ քէնտիսինի թանընմասընը սէօյլէտիքտէն պաշգա, եինէ միւսքիթ վէ միւֆիտ պիր ճէվապ ալամատըզընտան, կէրչի մէճպուրի, պիր տէֆա տա Մ. Գէյյ միւրաճաաթ իթմիշ տիր։ Վէ Մ. Գէյյ տախի մէրգումու Մ. Տէզինեէօլ նամ պիրինէ կէօնտէրմիշ, վէ մէրգում իսէ զաթէն թօրաթմըշ օլտուզունտան, քէնտի սինտիգասընա կէօնտէրմիշ տիր։

Գուրթֆօա պու հալ վէ պու ճէվապ իւզերինէ, ազաճըզ ադըընա խիֆֆէթ կէթիրմիշ, վէ սոն տէֆա օլարագ թէքբարէն Կոտէֆրօաեա կիթմիշ, վէ իշթէ մէրգումուն էօյմէսի տէ, եախսատ մէգքիւր դաթլ մատատէսի տէ, օ կիւն, եանի սեպտեմբեր (1876) 8 տէ վուգու պուլմուշ տուր։

Գուրթֆօա պու տէֆա Կոտէֆրօաեա կիթտիկինտէ, պէլքի գապուլ իթմէզ տէյի շիւբհէ իյէտիկինտէն, էվվէլինտէն պաղը թէտպիր վէ թէրթիպէ իհթիեաճ կէօրէրէք, սագալընը քէստիրմիշ, վէ պիրիքտէ պիր տէ տօսթ ալարագ մէրգումուն խանէսինէ կիթմիշ տիր քի, մէրգում տօսթու իշերի կիրմէյիպ, գաբու էօնիւնտէ պէքլէյմիշ տիր։

Գուրթֆօա Կոտէֆրօանընն խանէսինէ կիթտիկինտէ, Կոտէֆրօա քէյֆ զէվճէսի վէ քէրիմէսի եանընա կիթմէք իւզրէ արապասընը հազըրլաթմըշ պուլմուշ, վէ էօրիւմէյերի եարըմ սաաթ տէվամ իթտիքտէն սոնրա, պիր տէ տապանճա սէսի իշիտիլմիշ տիր։

Մէգքիւր սէս իւզերինէ, Կոտէֆրօանընն իքի նէֆէր խըտմէթքեարլարը սալընա գօշմուշլար, վէ Գուրթֆօաեը եէրէ տիւշմիշ վէ գանլարա միլմմա պիր հալտէ օլուպ, պիր թրաբէզա իւզերինտէ պիր տապանճա պուլունտուզունու, վէ Կոտէֆրօանընն, սալօնուն սոպա օճաղը էօնիւնտէ աեազատա վէ պիր սիքիւնէթի հալ իւզրէ տուրտուզունու կէօրմիշլէր տիր։ Վէ մէրգում խըտմէթլերի կէօրտիւքտէ, կիտիպ պիր հէքիմ իլէ պիր տէ գօմիսէր շաղըրմալարընը, վէ խանէլէրինտէ պիրինին քէնտու քէնտույի իտամ իյէտիկինի սէօզէմէյլերինի էմր ու թէնպիհ իյէտիքաէն սոնրա, քէնտիսի տախի տօղրու Գուրթֆօանընն էվինէ կիթմիշ, վէ մէրգումուն գըզընա, «բէտէրինիզ պիգիմ էվատ քէնտի ճանընա գատ իթտի» տէյի խապէր վիրմիշ տիր։ Վէ մէրգում իսէ պու գարա խապէրի իշիտիր իշիթմէզ, «նէ՞, պէնիմ բէտէրիմ քէնտի ճանընա գա՞տ մը իթմիշ տիր, էօյէ պիր չէյ իհթիմալտէն տէյիլ տիր, էլպէթթէ անը սէն էօյտիւրմիւշսին տիւր» ճէվապընը վիրմիշ տիր։

(Տէվամ)

ՐՈՒՍԻԱ ԹԱՐԻԽԻ

ԳԼՈՒՄԸ ԷՎՎԷԼ

ՐՈՒՍԻԱՆԸՆ ԹԱ. ՊԻՏԱՑԷԹԻՆՏԷՆ ԽՐԻՍԹԻԵԱՆԼԸՂԸ ԹԷԲՄԻԼ ԳԱՊՈՒԼ ԻԹՄԷՍԻՆԷ ԳԱՏԱՐ.

(Խրիսթիեանլըղը պէյնճի սարընտան 1015 սէնէսինէ գատար)

ՖԱՍԼԸ ՍԱՀԻՍ

(Շիւմաա իրթէսի կիւնքի նիւսխէմիդտէն պագըյյէ)

Վլատիմիր միւատէթի տալթանաթընտա տայիմա մուհարէպէ իլէ մէշղուլ օլմուշ, վէ ալէլխուսուս տայիմա Բէյէնէքլէր իլէ ուղրաշմադտա պուլունմուշ տուր։ Մէգքիւր գասիլէ 993 թարիխինտէ չաբուլճուլուղա չըգարագ, իքի թարաֆընտա տախի օրտուսու, Տնիէբէր նէկրինէ տէօքիւլմէքտէ օլան Ռուսիայի–սաղիրտէ վագը Սուլա չաեը իքի թարաֆընտա պիր պիրինի գարշըլատըգլարընտա, մէղքիւր գասիլէնին պէյի պուլունան քիմէսնէ իլէրուտօղրու կէլէրէք Վլատիմիրէ, թէհի եէրտէ պիր չօղ դանլար տէօքիւլմէքտէն իսկ, թարաֆլյնտէն պիրէր բէհլիվան եախօտ տիլավէր սէչիլմէսինի, եալընըզ անլէրին ճէնքէլմէսինի, վէ դանղի թարաֆըն տիլավէրի եէնիկիր իսկ, իչթէ անըն միլէթինին, իչ սէնէ տիկէրինին միլէթինէ սիրահ չէքմէմէսինին պիր չարթ թութուլմասընը, թէքլիֆ իթմիշ իսկ ատ, քէնտի օրտուսունտա էյլէ պիր կիւվենիլճէք գահրաման պուլունմասընընը բանա պիլտիկինտէն, Վլատիմիր կէրչի գասուլ իթմիշ տիր, լաքին, ասլա հօշնուտ օլմաեարագ գասուլ իթմիշ տիր։ Մէգքիւր մուհարէպէ իչին թայէին գէլընան կիւն կէլտիքտէ, Վլատիմիր պիր աղ տահա միւատէթ թալէպինէ մէճպուր օլուսլ, վէ նէ եարամազընը պիլմէյէրէք, տէրուսնէն քէնտու քէնտույի եէմէքտէ իքէն, պիր տէ օրտուսունտան նէղդինէ պիր իխթիեար տիքիլէրէք, մէղքիւր օրտուտա քէնտիսիլ պէրապէր տէօրթ նէֆէրտէ էվլատը օլտուղունու, ֆագաթ խանէսինտէ, պէղայէթ տէրէճէտէ կիւմ վէ գուվվէթի եէրինտէ պէչինճի պիր էվլատը տահա պուլունտուղունու, վէ, չու գահրամանլըգ խըտմէթինին օնա իհալէսինի իխթար վէ թէքլիֆ էյլէմէսի իւզէրինէ, անինտէ ճանիպի Վլատիմիրտէն, մէրգում տէլիգանլը ճէլտլ իսիլմիշ, վէ խալգ հուզուրունտա գուվվէթ վէ գուտրէթի թէճրիպէսինէ չըգըշարագ, գըզկին տէմիր իլէ գուտուրթուտուրուլան պիր պուղաեը թութուպ ճէնքէշէրէք եէրէ եաթըրմըշ, վէ հաթթա էթի վէ տէրիսի բարչալարընը չըզարմըշ տըր։

Նիհայէթ կիւբէշմէ կիւնիւ եագլաշըպ, վէ իքի գահրամանլար մէյտանա կէլտիքլէրինտէ, կէրչի մէրգում տէլիգանլընընը, հէնուզ պէնբէգլարը պիլէ կէլմէմիշ պիր ճիվան օլտուղունու կէօրէրէք, Բէյնէնէքլէր թարաֆընտան ինթիզամլը օլունան գահրաման, թահգիրինտէն նաշի, քէնտույի զապթ իսէմէյէրէք, կիւմէկէ պաշլամըշ իսկ ատ, մէրգում տէլիգանլը, մէրգումուն իւզէրինէ, գուվվէթինտէն վիեատէ պիր չարուգլուգ իհրասըյա հիւճում պիրլէ, սեագլարը ալթընա ալարագ հէլաք էյլէտիկինտէն, Բէշէնէքլէր հէմանտէմ ֆիրարա եիւզ թութմուշլար, վէ Բուսլար տախի պուլունու պիր ֆուրսաթ սաեարագ արդալարընտան տիւշմիւշլէր, վէ բէք չօղլարընը զըբըզ թէյէֆ էյլէմիշլէր տըր։

Հալ պու քի զաֆէրեապ օլան տէլիգանը, զաթէն պիր մէշինճի բարչասը օլտուղու հալտ, կէրէք քէնտիսինին, վէ կէրէք բէտէրինին գատարլարը թէրֆի դըլընտըգտան պաշգա, Վլատիմիրին միւրատը իւզրէ տախի, մէգքիւր մէյտանը միւտարէպատ պիր մէմլէքէթ իպնա իսիլմիշ, վէ չէհրի մէղքիւրէ, պէրայի իֆթիխար, մէրգումուն իսմինտէն ալընարագ, Բէրէիտավէ տէնիմիշ տըր։

Պունտանտա պաշգա, զաթէն խրիսթիեանլըգ տայէսինտէ, պուլթանէլէր օիլիսէլէրէ թահվիլ իտիմէքլիկէ պաշլատըլընտան, Վլատիմիր Բէյէֆ չէհրինտէ, վէ Բէրուն նամ պուլթուն պուլունտուղու պուլթանէնին եէրինտէ, ալոշատ պիր քիսիսէ ինչա, վէ քէնտի պանէսի օլան ադիզ Պաշիլ նամընա իհտա իթտիրտիկի կիպի, խալթանպուլտան տախի խասսէթէն գայֆալար ճէլպկիյէ, 983 սէնէսինտէ, բիւր զաղապ պուլթէրէսթէլէրին խըշմընա ուղրաեարագ, խրիսթիեան պիր Վարէկ իլէ, մէրգումուն օղլունուն դանլարընը տէ՝ քիւրէլէրի մահէլլատէ, Մէրեէմանէ իսմինէ, քեարկիր պիր քիլիսէ տահա իպնա իթտիրմիշ տիր։

Վլատիմիր, քէնտի էհալիսինին, էսասը Ադիզ քիթապլարընն ահքեամը իւզէրինտէ միէսսէս օլտուղու հալտէ, թալիմ ու թէրպիեէ թահսիլ էյլէմէսինի տախի միւրատ էյլէտիկինտէն, վէ զաթէն տօգուղուլնճու ասընրատա, ազիզ Սէրիլ վէ Մէթոսիուս մարիֆէթլէրէյլէ, մէղքիւր քիթապլար, Ալավլիսանընա թէրճէմէ իտիլմիշ օլտուգլարընտան, էրքէք չօճուգլար իչին մէքթէպլէր ինչա վէ քիւչատ իթտիրմիշ տիր։ Լաքին, մէրգումուն պու էյիլիկի վէ պու ֆէտաքեարլըղը, խալգ նէզտինտէ, մուճիպի իֆթինապ եէնի պիր չէյ սաեըլըսյ, վէ քիմսէ էվլատընը վիրմէք իսթէմէտիկինտէն, միթէպէր գատընլարընն էվլատլարընը, ճէպրէն էլլէրինտէն արմագլըղա, վէ սիւրիւքէյէրէք մէքթէպլէրէ կէօթիւրմէքլիկէ մէճպուրիյյէթ հասըլ օլմուշ տուր։ Չիւնքի, խալգընն ճէհալէթի իֆրաթ մէրթէպէլէրատ օլտուղունտան, մէրգումէ դատընլար, օգումագ եաղմագլըղ կիպի խաթարէնիկ պիր պիյիճիւ իհատը օլմամաղ իթիգատը պաթըլարընտան նաշի, էվլատլարընընն մէքթէպլ կիթմէսինի, ատէթա էօլմէք մադամընտա թութմուշլար, վէ աղլաեըպ կէօզ եաշլարը տէօքմէկէ պաշլամըշլար տըր։

Վլատիմիր, հէվսի պիրպիրինտէն կէնճ օն իքի նէֆէր էվլատա մալիք պուլունուպ, վէ էվլատլար քէնտի բէտէրէրինին սատըգ գուլլարը օլուրլար իթիգատընա զահիպ օլտուղու կիպի, քէնտի վագթինտէ տէրքեար օլան մուղիրը պիր ուսուլէ տախի ալըշմըշ վէ մէյեալ պուլունտուղունտան, վէֆաթընտան սօնրա զուհուրի իհթիմալտէն պուլունան ֆէնալըգլարը տիւշինմէքսիզին, եինէ ասըլ հիւքմարլըգ քէնտիսինտէ գալըպ, ֆագաֆ, անլէր քէնտի թարաֆընտան պիրէր գայիմագամ մագամընտա օլմագ իւզրէ, մէմալիքինի օն իքի պէյլիկէ թագսիմ իթմիշ, վէ հէր պիրինէ պիր օղլունու նասպ ու թայէին իյէմիշ տիր։

Նասըլ քի զաթէն զիքրի կէչիրմիշ իսկ, Վլատիմիր հէր նէ գատար պարպարճա ամէլու հարաքէթլէրտէ պուլունմուշ իսկ տէ, պու ճիւմլէ իլէ տախի, վէ ալէլ խուսուս խրիսթիեանլըղընտան սօնրա, պագը կիւզէլ ամէլէր տախի իպրազ վէ իհրա էյլէմիշ տիր։ Չէօյլէ քի, էհալիսինէ աատէթա պիր բէտէր նազարըյա պագմագ իսթէտիկինտէն, պիր թարաֆտան իսրաֆտան դաշընտըղը հալտէ, տիկէր թարաֆտան տախի, ֆուդարա հագդընտա իզհարը սաեսավէթտէն կէրի տուրմամըշ տըր։ Վէ հէր հաֆթա քէնտի վիքէլա վէ իւմէրասընը, սէրաեը հավլուսունա ճէլպ իլէ, խաթըրլարընը թալթիֆ էյլէմէքլիկի, քէնտինճէ պիր ատէթ էյլէմիշ տիր։ Վէ միվէրրիսա նէսթօրուն գավլինճէ, պիր կիւն մէրգումուն պիր զիանֆէթինտէ պուլունան միւսաֆիրլէր, սէրհօշլուգլարը արասընտա, պիր Բուսիա հիւքմարը սուֆրասընտա, օտուն գաշըգ խաթիմալինին աեըլ օրմասընը սէօյլէմիշլէր տիր, վէ պու սէօզ տախի մէրգումուն գուլաղընա տիւշտիկիւնտէն, կէրչի կիւմիւշտէն գաշըգլար եարատըրմըշ տըր, լաքին, անընա պէրապէր, չու քէմալէթ էսէրի օլան լագըրտըեը տախի սէօյլէյէրէք, «Պէն ասկէրլէրիմի ալթուն վէ կիւմիւշ սայէսինտէ թօրլամաեըպ, իլա, ալթուն վէ կիւմիւշիւ, ասկէրլէրիմ սայէսինտէ գազանընէօրում» տէմիշ տիր։

Վլատիմիր, ֆուդարաբէրվէրլիկի իհրա էյլէյէրէք, սէրաեընա կէլէն միւհիմ ճանինի պոչ չըգարմատըգտան պաշգա, չօղ տէֆա տախի, «խասթալար պէնիմ աեաղըմա կէլմէզլէր» տէյէրէք, վէ արասալարա էթ, էթմէք, պալըգ, մէյվէլէր, վէ պալ վէ եաղ տօղտուրթուրարագ, վէ խասսէթէն մէէմուրլար թայէին իտէրէք, մահէլլ պէ մահէլլ կէզտիրթտիրմիշ, վէ միւհիմճինէ թէվվալ իթտիրմէքլիկի, քէնտինճէ պիր պօրճ ատտ էմիշ տիր։

Պու գանլը գաֆիլ օլուպ, վէ պիղպթ գարնտաշը գանընա տախի գըյմագլըգտան իհթինապ իթմէյէն Վլատիմիր, խրիսթիեանլըղը գապուլ իթտիքտէն սօնրա, ախալգընը օ գատար տէյիշթիրմիշ տիր քի, սահիպ ճինայէթլէր իչին միւճազաթ թէրթիպինի պիրէ ճայիզ կէօրմէք իսթէմէտիկինտէն, «պէն քիմիմ քի, ինսանլարն գաթլինէ տայիր հիւքմ ու էմր վէրէպիլէյիմ» տիմէքլիկի պաշլամըշ, վէ, անինտէ պու ասպէսպէէն նաշի մէմալիքինտէ հայատուտլար վէ ֆիսք ու ֆիճուր սահիպլէրի չօղալմըշլար, վէ պունուն իւզէրինէ բիսգօպօպար, ֆուգուի հալի խապէր վիրէրէք ֆագիլէթէ գարշըլըգ միւքեաֆաթ, վէ ճիւրմ ու ճինայէթէ գարշըլըգ տախի միճազաթընը իճրասը էյլէմիյյէթինին քէնտի վազիֆէսինտէն պուլունմասընը պէեան էյլէմիշլէր տիր։ Վէ պինաէն ալէյհ, ատաէթ ու հագգանիյյէթին իճապը իճրասընը, պիր սուրէթի չէտիտէտ էմր ու թէնպիհ էյլէմիկինտէն, միլթին խարապընը մուճիպ օլաճագ օլան ֆէնալըղընն էսնիա ալընապիլմիշ տիր։ Վէ հաթթա, մէրգուման նասիհ բիսգօպօպար, ինսանիյյէթ տույղուսույլա, պիր վագթտան պէրու սարթը նազար էյլէտիկի էսկի ճէնկեավէրլիկին տախի, մէմալիքինին սէլամէթի իչին էլզէմիյյէթինի քէնտույի իխթար էյլէմիշլէր տիր։

Լաքին, Վլատիմիրին սօն կիւնլէրի էյի կէչմէյիպ տէրտ ու պէլալէր պաշ կէօսթէրմիշլէր տիր։ Չէօյլէ քի, էվլատընտան վէ կէլինէրինտէն պիրի վէֆաթ իթտիքտէն պաշգա, Նօվկօրօտ չէհրինէ օթուրթուրմուշ օլտուղու Իարօսլաֆ նամ էվլատը իսէ, թախսիս գէլընմըշ օլան սէնէվի վէրկիսինի վիրմէմէքլիկէ դալգընշը, վէ Վարկէրին իմտատընա տախի միւրաճաաթ իլէ, բէտէրինէ գարշը բէֆի լիֆայի իսեանա ճիւրաթ էյլէտիկինտէն, բէտէրիտէ գարշը չըգմագլըղա մէճպուր օլմուշ, վէ 1015 սէնէսինտէ, իսթիեարլըգ տէրտ ու պէլալարընա տաեանամաեարագ, էսնայի բահատ էօլմիշ տիր։

Վլատիմիրին, քէնտի գարընտաշը Իարօբօյգու էօլտիւրմէսի տէրխաթը իտիլտիքտէ, քէնտի էվլատընտան կէօրտիւկիւ չուխեանէթէ, թէաճճիպ օլունմասա ճայիզ տիր։

Բուս քիլիսէսի, Վլատիմիրի ապիզէր սըրասընա կէչիրմիշ, վէ թէվարիխ տտսի, հագգլու օլտուղու հալտէ, մէրգումէ, Պույիւք իւնվանընը վիրմիշ տիր։

ԳԼՈՒՄԸ ՕԱՆԻ

Ադիզ Վլատիմիրին վէֆաթընտան, Բուսիատա թաթարլարընն թագսիմ վէ զաֆիընա գատար։

(Սէնէ 1015 տէն 1362յէ գատար)

ՖԱՍԼԸ ՐԱՊԻ

Սվիաթօբօլգուն հիւքիւմէթի.—Գրըմ.—Մէրգումուն պիրատէրի օլան Պօրիսին գահրամանճա վէֆաթը.—Իարօսլաֆընն, Պօրիսին ինթիգամընը արմասը, վէ սանտալէյի հիւքիւմէթէ կէչմէսի.—Բուսիա բրէնսէսլէրինտէն պիրինին, Ֆրանսա գրալը պիրինճի Հանրի իլէ ագտը իպտիվամ էյլէմէսի.—Իարօսլաֆընն քէնտի էվլատընա սէօյլէտիկի սօն վէ կիւզէլ սէօզլէրի.—Բուսիանընն թագսիմի վէ զաաֆը.—Հիչ մագամընտա օլան միւտտէթի հիւքիւմէթլէր.—Տէհէթլու աֆէթլէր վէ ճինայէթլէր.—Ֆէյէֆ չէհրինին Բուսիանընն պիյիւք պէյլէրինէ մագարրը հիւքիւմէթ օլմասը։

(Սէնէ 1015 տէն 1219 ա գատար)

Վլատիմիր եէկէնի Սվիաթօբօլգու քէնտի եանընա ճան էվլատը արմըշ իսկ տէ, զանն իտէրսին քի, մէրգումուն ճինաեաթ իճրասը իչին տօղմուշ պուլունմասընը, կիզլի պիր հէսսի թապի քէնտույի խապէր վիրմէքտէ օլտուղունտան, հիչ պիր վագըթտա սէվմէմիշ տիր։ Սվիաթօբօլգ, հաթթա ամուճասընընն հինի հաեաթընտա պիլէ, խաեանա ճիւրաթ էյլէմիշ, վէ Վլատիմիրին իֆրաթ մէրթէպէ ճէվտէթի գալպէյէսի սայէսինտէ ավֆիլգ պուլապիլմիշ տիր։ Չալ պու քի, պու ճիւմլէ իլէ տախի, մէրգումուն վէֆաթընտան սօնրա, քէնտի վէլիի նէյմէթի քիւրսիսինէ գուօտ իտէրէք, քէնտույի Ֆէյէֆ հիւքմարը տէյի իլան իթտիրմիշ, վէ չէհրի մէղզուր էհալիսինի քէնտի թարաֆընա գազանընն իչին, Վլատիմիրին խազինէսինին պիր պիյիւք գըսմընը անլէրէ թէվզիի էյլէմիշ տիր։

Բէտէրինին վէ միլլէթին սէվգիլիւլիսիանօլան Պօրիս, քէնտի ասկէրիյլէ ավտէթ իթմիշ, վէ Ալթա նէհրի քէնարընտա օրտուգուրմուշ, վէ գէչմէմինին վէֆաթընը տախի օլ վագըթ իչիթմիշ տիր։ Պու մաթէմէնկիպ խապէր մէրգումա սահիպ մէզկյյէթ տէլիգանլրին մալիումա օլտուգտա, պիեաատսիյլ թէհսիսիֆ էյլէտիկինտէն, Վլատիմիրին տօսթլարը, մէրգումա, Ֆէյէֆ իւզէրինէ եիւրիւմէքլիկէ, վէ հաղգը օրարագ, Բուսիա հիւքմարլըղընը տէսթի թէսարրուֆ կէչիրմէքլիկէ, հէր նէ գատար թահրիք էյլէմիշլէր իսկ տէ, մէրգում տախի ճէվալընտա, «մէկէրչի իքինճի բէտէրիմ մագամընտա պուլունան պիլիյիք պիր պիրատէրէ գարշը, պէն էլ գալարրմագլըղա միւգթէտիր օլապիլիրմիսիմ» տէմիշ տիր։ Պօրիս թարաֆընտան զուհուրա կէլէն պուալիճէնապլըգ տույղուսու, հէրքէս նէգտինտէ պիր կէվշէքլիք եէրինէ կէչտիկինտէն, մէրգումուն ասկէրի տախի քէնտույի թէրք իլէ, զասիպլի պուլունան Սվիաթօբոլք թարաֆընա կէչմիշ տիր։ Վէ մէրգումուն էօյլէ եալընըզ վէ մէթրուք պիր հալտէ գալմասը, վէ հագգընտա տայիմա խալգընն հիւսնի թէվհիճիհիճ պուլունմասը խասմինին տահա գիեատէ էնտիշէսինի արթըրմըշընաան, պիր կիւն պիր քէօյտէ պուլունուպ, վէ մէզքիւր քէյ սէքէնէսինտէն պիր գաչ քիչի թարաֆընտան կէօրտիւկիւ գայրէթի ազիմէյի ուպուտլյյէթի, նէյէթի ֆասիտէսինէ պիր վէսիլէյի միւնասէպէ սայորընընան, սահիհէն քէնտույի սէվմէքտէ վէ զայրէթինի չէքմէքտէ օլտուղլարընա, պիր տէլիլի գավի օլմագ իւզրէ, չու Պօրիսին պէյլասընտան քէնտուսինի գուրթարմալարընը թէքլիֆ վէ թալէպ իթմիշ տիր։ Վէ պունլարընն իչինտէն տախի տէօրթ նէֆէր գանը գաթիլ ատամլար, անինտէ Պօրիսին պուլունտուղու մահէլլէ տօղրու եօլա չըգմըշլար, վէ եանընտա Մաճարը օլան պիր տէլիգ անը սատըգ պէնտէսինտէն պաշգա քիմսէսի պուլունմասընը հալտ, չատըրընը պատըշլար տըր։ Մէրգում սատըգ պէնտէ, մէրգուման գաթիլլէրին, սըերրա պաշագ էֆէնտիսի իւզէրինէ եէօրիւտիքլէրին հէման կէօրիւր կէօրմէզ, իլէրու տօղրու ամրլարագ, քէնտի վիճուտույլ մէրգումա պիր սիրէր վէ պիր գալգան օրմագ իսթէմիշ իսկ տէ, սիչարէնին պու մէրթէպէլ սատագաթը տտսի գալալէրինէ թէէսսիր իթմէտիկինտէն, անինտէ պաշընը քէտմիշլէր, վէ քէնտի սատագաթը միւքեաֆաթը օլտարագ, էֆէնտիսինտէն ալմըշտա պօղալընընա սամըշ օլտուղու պիր գըթա ալթունտան մուսանանա մէտայեօնու տախի արմըշլար տըր։ Վէ պատէհու, Պօրիսին սայիր պէնտէլէրինի ատ գըլըճտան կէչիրտիքտէն պաշգա, քէնտուսինի տախի վուրմուշլար, վէ պուհուրա կէլէն բէճալարընա մէրհամէթէն, հէնուզ նէֆէսի իւզէրինտէ իքէն, գաթիլնի էմր իթմիշ օլան ճան գարտաշը Սվիաթօբօքա կէօթիւրմիշլէր, վէ, հաթթա, մէրգուման գանը ատամար պիլէ, էօյլէ պիր պիկիւնահէն սօն նէֆէսինէ գըյմագըղա ճէսարէթ իտէմէմիշլէր իսկ տէ, մէրգում օնլարտան տախի զիեատէ տէմիր եիւրէքլի վէ զաղըմ օլտուղունտան, պէվալըեը կէօրիւր կէօրմէզ բիւրզագալ քէսիլմիշ, վէ պունուն իւզէրինէ, խըտմէթքեարլարընտան պիրիսի, սօն պըչաղը մուրարագ, պիչարէյի թէլէֆ էյլէմիշ տիր։

Մէրգում ճանավար պու գատար իլէ տախի իգթիֆա իթմէք խաթէմէտիկինտէն, Վլատիմիրին էվլատլարընընն քեաֆիֆէսինին տախի թէլէֆինի միւրատ իտիպ գուրարագ, կէչ նամ պիր օղլունու Ֆէյէֆ ճէլտլ իլէ, քէնտի խըտմէթքեարլարընտան պիրինին էմէյլ իտամ իթտիրմիշ տիր։ Վլատիմիրին, քէնտի հաեաթընտա, Տրէվէյէնէր պէյլիկինի վիրմիշ օլտուղու Սվիաթօսլաֆ նամ էվլատը, դարտաշլարը վէ եախօտ օճաղլարը պաշընա կէլմէքտէ օլան չու պէլա վէ զատտարլըգլարը իչիթտիքտէ, Մաճարիսթան գրալը օլուպ, վէ քէնտի գայնը օլան Անտրէյնին եանընա դաշարագ, ադատէյի սէր էյլէմէք իսթէր իսկ տէ, գաթիլլէր բիչինտէ կէզրէք, աղըսկէթքեար անը տախի պուլուպ բարչալամըշլար տըր (սէնէ 1016)։

Ֆագաֆ, Վլատիմիրին էվլատլարընտան Իարօսլաֆ, քէնտի իւչ նէֆէր գարտաշլարընընն տիչար օլտուղլարը վասիլիկի խասպէր պատըշընտան, վէ քէնտուսինին տախի պիր կիւն այնի զուլումքեար բէնչէյէ

տիւչէճկի չնտիչէսինէ զահիպ օլտուղունտան, գաթիլ գարչը սիլահա գըեամ իյլէմիշ տիր։ Հալ պու քի Սվիաթօղլք տախի քէնտի թարաֆընտան պոչ տուրմաեըպ, քէզալիք սիլահա տավրանտըղընտան, իքի թարաֆըն օրտուսու, Ցնիկէրը նէհրինին իքի թարաֆընտա, պիրպիրինի գարչըլամըշլար իսէ տէ, թարաֆէյն տախի նէհրի կէշմէքլիկէ ճէսարէթ իսէմէտիքլէրինտէն, իւչ այ միւթէմատրէն, պիրա մուամէլաթ գալմըշլար, վէ, ատէթա մէյեուս օլմագ բատատէլէրինէ ատ կէլմիշլէր իքէն, ադըպէթքեար զուհուրա կէլմիշ օլան պիր հագարէթ, տուրկունլուգ թէլինին գըբըլըպ պիթմէսինէ սէպէպյյէթ վիրմիշ տիր։ Շէօյլէ քի, Սվիաթ օրլգուն գայմամագամլարընտան պիրի, Իարսլաֆըն ասկէրլէրինին եիւղիւնէ գալշը պաղըրարագ, քէնտիլէր տիւրկերլերէ պէնգէր օլուպ, վէ թօբալ պէյլերի իսէ (չիւնքի Իարսլաֆ տօղուչունտան թօբալիմիշ տիր), տիւզմէ քէնտիլերի, Ֆիյէֆտէ-քի էվլերի եարտըրմագլըգ իշին կէթիրմիշ օլմասընը սէպյլէսիկինտէն, մէրգումուն տասկէրլերի բիւր զաղապ քէսիլմիշլէր, մէրգումտան միւտարէպէյէ բուխատաթ իսթէմիշլէր, վէ, քէնտի ճասուսլարը մարիֆէթիյլէ, Սվիաթ օրլքուն, քէնտույի էմնիյէթի քեամիլէ իւզրէ տիր տէյի զանն իտէրէք, պիլա ֆիւթուր իյշ ու իշրէթ վէ սէֆահաթա տալմագլըգը խապէրինի ալմըշ օլմասը ճիհէթէ, հէր հալտէ զաֆէր քէնտի թարաֆլարընտա գալաճաղընա էմին օլտուղունտան, մուճիրլինճէ բուխատաթ վիրմիշ, վէ ասկէրլերի տախի, նէհրի մէգպուրու կիճէլէյին կէշմիշլէր, վէ Իարսլաֆ տախի, ասկէրինի ֆիւթուհաթ իճրասընա մէճպուր իյլէմէք նէյէթիյլէ, գաեբգլարընը աթէշէ վիրմիշ, ասկէրլէր ֆիւթուհաթը գազանմըշլար, վէ զասպի մէրգում Սվիաթ օրլք իսէ, պատտար վէ զուլումքեար օլտուղու գաստը տախի գօրգագ վէ սլչագ օլտուղունտան, գաշմըշ, վէ Լէհիսթան գըբարը օլուպ, վէ քէնտի թէալիւգաթընտան պուլունան պիրինճի Պոլէսլասըն եանընա սըղընմըշ տը (սէնէ 1015)։

Պու վագաատան իւշ սէնէ սօնրա, Սվիաթ օրլք, Պոլէսլաստան կէօրտիկիւ իմատտ ու մուավէնէթ հիմմէթիյլէ, Թէքբարէն Ֆիյէֆի զապթ իթմիշ, վէ Իարսլաֆը զօվալամըշ, վէ մէրգում տախի, անճագ քէնտի պոեարլարընընն սատագաթը սայէսինտէ ճանընը գուրթ արասլիմիշ տիր։ Պունտանա գաթինագար, Սվիաթ օրլք տօսթլուղա գարչը խուտուսէթ, վէ էմնիյէթէ գարչը խիեանէթ իսէրէք, քէնտի միւթէֆիզի պուլունան, վէ քէնտի մէմալիքինի թէքբարէն էլտէ իսէպլիմէք իշին, քէնտույի իմտատ ու մուավէնէթ իթմիշ օլան Պոլէսլասընը քեաֆֆէյի ասկէրլէրինի զըբըճտան կէչիրմիշ, վէ պատէհու պիւյիւք պիր աշչագլըգը տախի իրթիքեալ ատրէք, տահա կէնճ Ռուսլանընը ատույի էքսկէրի օլան Բէչէնէքլէրին իմտատընա միւբաճաաթ իթմիշ, վէ Ալթա չաեը քէնարլարընտա, Իարսլաֆա գարչը իլանը հարպ իյլէմիշ տիր։

Իարսլաֆընը օրտու դուրտուղու մանէլլի պարնատաը Ֆօրիսին գանլարը յյա պոեանմըշ օլան մանէլլէ թէչատուբի իթմէսի ճիմըշ օլան մանէլլէ, ու տէհշէթէնէկիկ թէզգիքիր մէրգումտան գալմըշինի աշուրի մէրթէպէ թէկուզումտան գալմըշինի, սէմայէ տօղրու տուտա տուրուպ, վէ էլլերինի եօզարը գալըարագ, «Եա՛ Բէպպէ, գուլունա եարամ՛ իյլէ, դէրա, գարնատաշըմընը դանը, ախաղը ինթիգամ պաղըրմագտա տը։ Նիատա իյլէմիշ տիր։

Պու իքի օրտու պիր չիտատէթի միթէսատվէյէ իւզրէ, շէօյլէ քի, Իարսլաֆընը ասկէրի քէնտի պէյլերինի ասվափքլերինտէն նաչի, վէ Սվիաթ օրլքուն ճէպպարըղընտան գուրթարմագ ղայրէթի մէմատուհէսէյէ, վէ Բէչէնէքլէր տախի թասրի օլան վահշիլիքլերինի իճրա իսէպ, վէ եաղմա վէ թալէրինի իճրա իսէպ, վէ պատէհու պիւյիւք պիր աշչագլըգը տախի իրթիքեալ ատրէք, տահա կէնճ Ռուսլանընը ատույի էքսկէրի օլան Բէչէնէքլէրին իմտատընա միւբաճաաթ իթմիշ, վէ Ալթա չաեը քէնարլարընտա, Իարսլաֆա գարչը իլանը հարպ իյլէմիշ տիր։

Իարսլաֆընը օրտու դուրտուղու մանէլլի պարնատաը Ֆօրիսին գանլարը յյա պոեանմըշ օլան մանէլլէ թէչատուբի իթմէսի ճիմըշ օլան մանէլլէ, ու տէհշէթէնէկիկ թէզգիքիր մէրգումտան գալմըշինի աշուրի մէրթէպէ թէկուզումտան գալմըշինի, սէմայէ տօղրու տուտա տուրուպ, վէ էլլերինի եօզարը գալըարագ, «Եա՛ Բէպպէ, գուլունա եարամ՛ իյլէ, դէրա, գարնատաշըմընը դանը, ախաղը ինթիգամ պաղըրմագտա տը։ Նիատա իյլէմիշ տիր։

Պու իքի օրտու պիր չիտատէթի միթէսատվէյէ իւզրէ, շէօյլէ քի, Իարսլաֆընը ասկէրի քէնտի պէյլերինի ասվափքլերինտէն նաչի, վէ Սվիաթ օրլքուն ճէպպարըղընտան գուրթարմագ ղայրէթի մէմատուհէսէյէ, վէ Բէչէնէքլէր տախի թասրի օլան վահշիլիքլերինի իճրա իսէպ, վէ եաղմա վէ թալէրինի իճրա իսէպ, վէ

եանընա կիտիպ սըղընմագլըղա պիլէ հիճապ վէ իճթիհատ իթմէմիշ իսէ տէ, օնա տախի մուավֆֆագ օլամամըշ տը, չիւնքի, քէնտի հէմ-վագթլարընընն լանէթլէրինի իւզէրինէ սավէթ իյլէտիկի կիպի, սօնրատան կէլէճէքլէրին տախի նէֆրէթլէրինի մուճիպ օլուճու էսէրլէր պըրագմասը, նասըլ քի շայէսթէ օլտուղու իւզրէ, «սէֆրլ ու մէնտէպուր» իւնվանընը թագընմըշ տը, եիւբէկինէ պիր տէրտի ադիմ օլարագ, կիւվէ կիպի իշլէտիկինտէն, տիւչարը ճինինէթ օլմուշ, վէ տայիմա պաչը իւզէրինտէ ասըլմըշ պէ՛ր ինթիգամ գըլըճը կէօրէրէք, հէյաքէ եիւզ թութմուշ տուր։

Իշթէ Իարսլաֆ պէօյլէ ուլէք, վէ հիլմ ու միւլայէմէթ իւզրէ Ֆիյէֆէ մալիք օլարագ, բէտէրի քիւրսիսինէ գուտտա իթմիշ իսէ տէ, մէրգումուն պու բահաթլըղը տախի չօգ սիւրմէմիշ տիր, չիւնքի, տախիի գավզալար բահաթընը իսլալ իյլէմիշլէր տիր։ Նէհայէթ, 1036 սէնէսինտէ, թէքմիլ Ռուսիաեա, թա պահրը Պալթիգ գըեըլարընտան Ասիաեա, Մահարիսթանա, վէ Տասիաեա հիւքմիթմիշ տիր։ Ռուսիա պէյլիքլերի պէյլերինտէն եալընը Բօլօյք պէյի Պրիաշիսլաֆ գալմըշ, վէ հալիյէ մէրգումտա, ումուտ Ռուսիա հիւքմատարը սուլուլանան ամուճասը մէրգումուն թահթը թէպալյյէթինտէ պուլունմուշ տուր։ Մէրգումուն եանի Իարսլաֆընը պիրատէլէրինտէն Մօթիալաֆ, 1036 սէնէսինտէ ավճըլըգտա էօլմուշ, վէ տիկէր գարնտաշլարը Վսէվօլօտ, Սթանիսլաֆ, վէ Բօզվիգտին նէ օլտուգլարը անլաշըլամամըշ տը, նասըլ քի նէսթօր տախի օլ պատտէ հիչ պիր շէյ գիքր իյլէմէմիշ տիր։ Ֆագաթ, մէրգում միւվէրրիխին գավլինճէ, Իարսլաֆ պագը իֆթիրաճլարընն սէօզլէրինէ ալտանարագ, Բագօֆ չէհրինտէ հիւքմ իթմէյտէ օլան քիւչիւք պիրատէրի Սուտիսլաֆը, մահպէսէ իլգա իյլէմիշ տիր։

Իարսլաֆ տախի քէնտի մէմալիքինի, տէրէպէյլիքլէրինէ թագսիմ իտէրէք, խարասընը մուճիպ օլմուշ տուր։ Շէօյլէ քի, Շեվէտ գրալը Օլօֆուն քէրիմէսի Աննա իլէ ագտը իզտիվաճ իթմիշ, պիր չօգտա էվլատ սահիպի օլմուշ, վէ իլք էվլատը Վլատիմիր օն ալթը չաղլարընա գատէմ պասար պասմագ, պիրիքտէ ալարագ Նօվկիօրտա կիթմիշ, վէ մէգբ՛ուր սանճաղընը իտարէսինի մէրգումա թէսլիմ իյլէմիշ տիր։

Իարսլաֆ Ֆիյէֆ չէհրինի պիւյիւթմիշ, Իսթանպոլ թարաղընտա էթրաֆընա թուղտատան հիսար տիվարլարը չէքիրմիշ, վէ էն պիւյիւք դարուսսունու Ալթուն-Գարու թէսմիյէ իթտիրմիշ, վէ եէնի պիր քիլիսէյէ տախի Աեա-Սոֆիա իսմինի վիրտիրմիշ, վէ մէգբիր քիլիսէյի ալթունլար, կիւմիշլէր, մօզայիգալար, վէ ավանիի կիրանպահալար իլէ թէկզին վէ թէճհիզ իյլէմիշ տիր։ Մէրգում տինտատ օլտուղունտան, վէ ուլում ու ֆիւնուն վէ քիթապէթ ճիհէթլերիյլէ տէրքեար օլան չէվգ ու զայրէթի գատտար, հարպճա զայրէթի տախի աշիքեար պուլունտուղունտան, 1043 սէնէսինտէ, Իսթանպոլտա պուլունան Ռուս սաթըճըլարը յյա, եէրլի Ռում թիճճարլարը պէյնինտէ դուհուրա կէլէն պիր միւնագաա սէպէպինտէն, քէնտի աթալարը միսիլու, քէմալի կէրմիյյէթ իւզրէ, շէհրի մէզպուրուն զապթը նիյէթ վէ արզուսիյէ, դավզաեա մէյտան օգուճու իսէ տէ, մէգբիր դավզատա Ռուսլար եէնիրմիշլէր, վէ Եուհանլար իլէ սօն դավզալարը սաեըմիշ տը, չիւնքի, արթըգ օնտան սօնրա, Իսթանպոլ պոզաղընտա, Ռուսիանըն տէհշէթլու տօնանմասը կէուրիւմիշ տիր։ Վէ Ռուսիա տախի, դավզալարը եիւզիւնտէն բարչա բարչա օլմուշ, վէ ազամէթի թէնէզգիւլ պուլմուշ տուր։ Վէ պու մաղլուպիյյէթլէրի, պիր էսկի բէյզանտիէրիկի պոչա չըգարմըշ տը, շէօյլէ քի, շէհրի մէզպուրուն թօրիք մէյտանը թէսմիյէ օլունան մէյտանընընտա պուլունան Պէլլերօֆոնուն սանէմի ալթ թարաֆընտա, օնունճու վէ եավսատ օն պիրինճի ասըրտա, իսմի նամալիմ օլարագ պիրինճին եազմըշ օլտուղու չու, «Ռուսլար պիր կիւն Շարգ իմբէրաթօրլուղու բայիթախթընը, քէնտի զապթը հիւքիւմէթլէրինէ կէչիրմէքլիկէ մուավֆֆագ օլաճագլար տը» լագըրտըլարընընն ասլա իճրասը կէօրիւլէմէմիշ պաչագա, տայիմատա քէնտիկը եէնիլմիշլէր տիր։ Վէ օն իւչիւնճի ասըրտա, Ֆրանսըզլար չէհրի մէզպուրու զապթիթիքլէրինտէ, մէգբիր սանէմի, եանի թուճատան տէօքմէ օլան սուրէթի, երիթմիշլէր տիր։

Իարսլաֆ պէշ նէֆէր գըզ էվլատ սահիպի օլուպ, պունլարտան իքինճիսի օլան Աննա, Ֆրանսա գրալը պիրինճի Հանրի իլէ էվլէնմիշ, վէ մէրգումէ, գօճասընընն վէֆաթընտան սօնրա, 1060 սէնէսինտէ, տինտարըգտա եէքթա օլմասը ճիհէթլէ, տիւնեատան քէֆի եէտ իտէրէք, Սէնլիսատ վագը պիր մանասթըրա չէքիլմիշ, վէ էօմրիւնիւն սօն կիւնլէրինի օրատա կէչիրմիշ տիր։

Վլատիմիրին, Իարսլաֆտան մատտա պէշ նէֆէր տահա էրքէք էվլատը օլուպ, պունլարտան իսէ պիրինին իսմի Իզիասլաֆ, տիկէրինին Սվիաթօսլաֆ, իւչիւնճիսինիւն Վսէվօլօտ, տէօրտիւնճիսինիւն Վիաչէսլաֆ, վէ պէշինճիսինին տախի Իկօր իսմի։

Իարսլաֆ օթուզ պէշ սէնէ հիւքիւմէթ սիւրտիւքտէն սօնրա, 1054 թարիխինտէ եէթմիշ եէտի եաշընտա օլտուղու հալտէ զէֆաթ իթմիշ տիր։ Մէրգում լաթինֆ թասլիաթը պիրի օլուպ, իթթիֆագտա սատըգ, տօսթլուղունա էմնիյէթէ օլունուր, տիւշմէն հագգընտա ալիճէնտպ, միւսալահատան սօնրա պիղարագ, վէ հըրոը չան ուիգպալտէն զիեատ չէճաաթը օլտուգտան պաչագ, քէնտի թէպասը հագգընտա իսէ, նուֆուսճա քէսրէթլէրինէ արզուքչ օլմագտան զիեատ, սէատէթի հալէրինէ խահիկէր պուլունմագտա իտի։ Մէրգումուն գիքրինէ պիր լուքէ սաեըլամագ, սէպէպի նամալիմ գալմըշ օլտուղու հալտէ, բէտէրինէ գարչը բէֆի լիվայի իսեան իթմէսինտէն պաչգա հիչ պիր հալ ու հարէքէթի կէօրիւմէմիշ տիր։ Մէրգում էօմրիւնիւն սօն սահաթլարընընն վուրմաեա պաչլատըղընն կէօրտիւքտէ, քէնտի էվլատլարընը պաչընա թօբլամըշ, վէ, վէֆաթընտան սօնրա վուգուի իհթիմալտէն պուլունան նիֆագ ու ատավէթին էօնիւնիւ տմագ նէյէթիյլէ, ագըլանէ պիր թագըմ նասիհաթլար իրատիյլէ, «արթըգ ագ վագըթտան սիզտէն այրըլամաղըմ տը, իսմի, է՛վլատլարըմ, քեաֆիֆէնիզ տախի պիր գան վէ պիր ճանը թաչըմագտա օլտուղունուզու տէրիսթը իտէրէք, տայիմա գարնտաշլըգ մուհապպէթինտէն այրըլմամագլըգա, սայ ու տիզգաթ իյլէմէքլիկէ պօրճլուսսունուզ. գիրա, իյի պիլմէէլիսինիզ քի, նիֆագ ու ատէմի իթթիֆագ էօյլէ պիր ֆէնալըգ տը քի, պիր քէրրէ պէյնինիզտէ հուսուլէ կէլտիկինտէ, ճիւճէնիզլին հագգընտա տախի նէթայիճի մէնհուսէյի մուճիպ օլաճաղը չիւբհէսիզ օլտուղու կիպի, աթալարըմըզընը սայ ու հիմմէթիյլէ, մէմալիքիմիզոէ վիճուտէ կէլմիշ օլան չէրէֆ ու ճամուրիյյէթ եէրինէ, սէֆալէթ ու խարասիյյէթին գայիմ օլաճաղը տախի չիւբհէսիզ տիր. պիր միլքին պագասը, անճագ սուլհ ու բահաթ սայէսինտէ օլասիլիր։ Իմտի, պիւյիւք պիրատէրինիզ Իզիասլաֆ, մաթալուու մուֆախամընընզ մագամընտա գալճաղընտան, պիր հաքիմի թասլինիզ օլարագ, հէմիշէ մաղլում վէ մաղտուրլարը հիմայէ իտիպ, վէ գասլահաթլը օլանլարընն տախի միւսթահագգ օլտուգլարը ճէզալարընընը թէրթիպ իյլէյէճէք տիր . . . » տէմիշ տիր։

Իարսլաֆի քէնտիսինին, պու պիւյիւք վէ ազըլանէ նասիհաթլարը իշին, էվլատլարընա իյի թէէսսիր իտէրէք, էմրի պասիրլէթլէրինի, վէ քէնտիտէն զիեատէ սահիպ թէճրիսպէ օլմալարընը մուճիպ օլուր էմէէ վէ արզուսինտէ պուլունմուշ իսէ տէ, էսէֆի օլունճագ պիր շէյ տիր քի, մուղայրի օլարագ, քիւլլի իսմիտի պօչա չըգմըշ, վէ հէչ պիր ֆայիտէյի մուճիպ օլմամըշ տը։

Վէնհասը Իարսլաֆ, Ռուս թարիխլէրինտէ Ֆեամիլ իւնվանընը դազանմըշ, վէ մէմալիքինտէ տախի, պիւյիւք հիւքմտարլարա չէսպան սուրէթտէ պիր էսէրի ապիմ պըրագմըշ տը. շէօյլէ քի, Գավանինի Ռուս տէնիրմէքլէ մէշհուր օլան աթիգ միլքէյ գանունլարընը մէրգում թէրթիպ իյլէմիշ տիր։ Վագաա Ռուսլար, թա Օէկ զէմանընտա տախի քէնտուլէրէ մախսուս դավանինէ մալիք պուլունմուշլար տը, լաքին Իարսլաֆ օնլարտան պագըլարընը թասիլ ու թէսվիյէ իտիպ, վէ պագըլարընը տախի թասհիհ իյլէտիկի կիպի, իլք տէֆա օլարագ Ալավ լիսանընտա գավանին նէչը իյլէյէն տախի մէրգում օլմուշ տուր։

Աթիգ Ռուսիա, Իարսլաֆ իլէ պիրլիքտէ, հէմ գուվվէթ ու գուտրէթինի, վէ հէմ տէ ֆէյզ ու իգպալինի զայպ իյլէմիշ տիր։ Եէնիտէն ուֆագ ուֆագ պէյլիքլէրէ թագսիմ իտիլմէսի, հիւքիւմէթի միւսթագիլէ սէվէրէսի օլան աղամէթ ու տարաթ, վէ գուտրէթ ու իսթիրահաթընա խալէլ կէթիրմիշ տիր։ Սվիաթ օսլաֆընը բօլիթիգաճա խէթալարընը վլատիմիր թասհիհ իթմիշ իքէն, Իարսլաֆ տա անտէն նասիհաթ ալաբրագ, իսթիֆատէ իտէճէք եէրտէ, պըտտը օլարագ, այնի խէթալար կիրտասընընա տիւշմիշ տիւր. չէօյլէ քի, քէնտիտէն սօնրա կէլէնլէր, հիւքիւմէթին չարիսլարընը թօբլաեարագ, եալընընզ պիր միհվէր իւզէրինտէ տէօնտէրէճէք եէրտէ, մուղայրինի իճրա իյլէտիքլէրինտէն, պիր ասըր զարֆընտա քէսպի աղամէթ իթմիշ օլան մէմալիք, կիւնտէն կիւնէ զատֆա պաչլամըշ, վէ իւչ եիւզ սէնէ խարապիյյէթէ տօղրու եէօրիւմիշ տիւր։

Իարսլաֆընն միւրատը իւզրէ, էվլատլարը, մէմալիքի պէյնլէրինտէ թագսիմ իթմիշլէր. վէ տիմէք տիր քի թէքմիլ Ռուսիա, ալթը նէֆէր կէնճ պէյլերին էլլերինտէ գալմըշ տը. վէ, վագաա պունլար օն սէնէ գատար մէմալիքին տախիլի բահաթը պագասընա տէվամ իտէրէք, տայիմա խարիճի տիւշմէնէ գարչը իթթիֆագ վէ ըէֆի սիլահ իթմիշլէր տիր, լաքին, 1061 սէնէսինտէ ֆէյլաքէթլէր սէր կէօսթէրմէկէ պաշլամըշլար, վէ նէսթօրուն գավլինճէ, մէզբիր ֆէնալըգլար, ալէամաթը սէմավիյէյի տէհշէթամիզլէրիլէ, թա էվվէլինտէն մալիսմ օլմուշլար տը. շէօյլէ քի, Վլոգոֆ նէհրի պէշ կիւն թաշմը, վէ պիր հաֆթա բույի ասիմանընն զարսլ թարաֆընտա գանրէկնինտէ պիր եըլտրզ միւշահէտտէ օլունմուշ, կիւնէշ քէնտի գիեասընը զայպ իտէրէք, մահիթաալ հալինի քէսպ իթմիշ, վէ Ֆիյէֆ նէհրի պալըգճըլարը ավընա ատէթտէն խարիճ էօյլէ պիր ճանավար տիւշմիշ տիւր քի, սօնրատան Ցնիկէրը նէհրինէ աթմըշլար տը։ Մէզբիր ալէամէթլէր էհալի իւզէրինէ բէք ֆէնա սուրէթտէ թէէսսիր իթմիշ օլուպ, վէ օլ պաստտէ հէմվագբթ օլան նէսթօրուն չու սէօյլէտիքլերի չաեանը տիգգաթ օլտուղունտան, պէեանընը ճայիպ կէօրիւրիւզ. եանի մէրգում միւվէրրիխ, «Ալլահընն չէրիաթը հագգ տը վէ տօղրու տուր. Ռուսլարընն կիւնահլարընա գարչըլըգ, միւսթահագգ օլտուգլարը դաղապլարը վիրմէքտէ տիր. գիրա, պիզ քէնտիմիզէ խրիսթիեան իսմի վիրմէքտէ օլտուղումուզ հալտէ, պութբէրէսթթարիգինէ սիլուք իթմէքտէ օլուպ, կիւրուհ կիւրուհ իսէ սէֆահաթ վէ էյլէնճէ մահկէլլերինէ գօչմագտաեըզ. էվլերիմիզտէ թրանբէթալար վէ հարպլար չալտըրմագտաեըզ, վէ սէյր ու թէմաշա եէրլերինտէ մախարաչարընն էնվայի բագպլարընը սէյր իտիպ, հալ պու քի իպատէթխանէլերէ աեագ պիլէ պասմատըղընընդտան, թէքմիլ պիր սուլուգ հիւքմ իթմէքտէ տիր» տէմիշ տիր։

Իարսլաֆընն էվլատլարը պէյնինտէ նէֆրէթամիզ գավզալար պաչլամըշ, վէ օն տէօրթ սէնէ տէվամ իյլէմիշ տիր, վէ էն պիյիքլէրի օլան Իզիասլաֆ իքի տէֆա մէմալիքինի վէ մագարրը հիւքիւմէթինի թէրք իլէ ֆիրարէ մէճպուր օլմուշ, վէ ավտէթէ միւյեսսէր օլտուգտան սօնրա տախի, էօյլէնէ գատար զայլէ վէ պիհուզուրլուգտան արի օլամամըշ տը (սէնէ 1078)։

Իզիասլաֆրն վէֆաթընտան սօնրա, քիւրսիյի հիւքիւմէթինէ պիւյիւք օղլու կէչմէյիպ, իլլա, օլ վագթին ուսուլինճէ, գուսէմմըլըգ ճարի օլտուղունտան, բէյտէրի մագամընտա օլան ամուճասը Վսէվօլօտ կէչմիշ տիր։ Վէ Վսէվօլօտ Ֆիյէֆտէ օն պէշ սէնէ հիւքմտարլըգ իթթիքտէն սօնրա, ալթմըշ տէօրթ եաշընտա օլտուղու հալտէ, 1093 սէնէսինտէ վէֆաթ իթմիշ տիր. մէրգումուն զէմանը հիւքիւմէթի մուսիպէթլու պիր աֆէթ իլէ նամատար օլմուշ տուր, շէօյլէ քի, վէֆաթընտան պիր սէնէ մուգատատէմ Ռուսիատա վէպա իլլէթի գուսհուրիյլէ, չօգլարըն թէլէֆինի մուճիպ օլմուշ տուր։ (Տէվամ)

ՍԱՀԻՊ ԼԱԶԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալաթատա Բէնէչէմսիկ-բազարընընա Ն՝ 41 Իրտի խանընտա